

Helsingin kotiseutupyöräreitit: 1 A. ETELÄ-HELSINGIN KIERROS

Laatinut Kaupunkisuunnitteluvirasto
Liikennesuunnitteluosasto

12 km

Vanhankaupunginlahden sataman osoittauduttua matalaksi ja syrjäiseksi Helsinki siirrettiin Vironniemelle, nykyiseen Kruununhakaan vuonna 1640. Helsingin varsinainen kukoistuskauti alkoi, kun siitä tuli pääkaupunki vuonna 1812 (vrt. *Horisontissa Helsinki* -näyttely, Kaupunginmuseo, Sofiankatu 4).

- 1) Elintarvikkeiden torikauppa siirrettiin 1818 Senaatintorilta nykyisen **Havis Amandan** patsaan (Ville Vallgren, 1855–1940.) tienoille, josta se rantapenkereen rakentamisen myötä asettui nykyiselle **Kauppatorille**.
- 2) Sinertävä **Kaupungintalo**, entinen Seurahuone, P. Esplanadi 11-13, v. 1833 on C. L. Engelin (1778–1840) piirtämä.
- 3) **Keisarinnan kivi** on ensimmäinen Helsingin julkinen muistomerkki. Se paljastettiin 1835 kahta vuotta aiemmin tapahtuneen keisariparin vierailun kunniaksi ja senkin on suunnitellut C. L. Engel.
- 4) **Päävartio** on ollut nykyisellä paikallaan vuodesta 1843. Sitä ennen se sijaitsi Tuomiokirkon pääportaikon tilalla.
- 5) E. B. Lohrmannin piirtämä **Rahapaja** valmistui 1865. **Urbaani puu** ei saasteista hätkähä, lupaa sen istuttaja Markku Kosonen (www.taidemuseo.hel.fi).
- 6) Katajanokka on Helsingin tärkein jugend -kaupunginosa. Se rakennettiin 1900-luvun alkuvuosina. Mm. **Luotsikadun kortteleissa** havainnollistuu **jugendin** monimuotoisuus. Gustav Nyströmin pyöreäkulmaiseksi piirtämä **Tulli- ja pakkahuone** on vuodelta 1901.
- 7) **Uusi asuinalue** on noussut 1970- ja -80 -lukujen vaihteessa telakka- ja varastoalueen tilalle.
- 8) **Merikasarmin** on piirtänyt C. L. Engel ja sen perusosa valmistui 1820.
- 9) **Entisen lääninvankilan** vanhin osa valmistui 1837. Nyt siitä on tulossa hotelli.
- 10) **Katajanokan kasino**. Entisen upseerikerhon nykyinen asu on vuodelta 1911.
- 11) Katajanokan korkein maamerkki on ortodoksinen **Uspenskin katedraali**, joka valmistui 1868 (arkkit. Gornostajev).
- 12) **Kantakaupungin toiseksi vanhin rakennus** (Aleksanterinkatu 1, ”vinossa”) valmistui 1765 tulli- ja pakkahuoneeksi. Sen oli myös tarkoitus olla osa Helsinkiin suunniteltua linnoitusketjua.
- 13) Th. Chiewitzin piirtämä uusgoottilainen **Ritarihuone** valmistui 1862 aatelissäädyn kokouspaikaksi.
- 14) Seuraava punatiilinen rakennus Hallituskadun kulmassa on **Suomalaisen kirjallisuuden seuran talo** vuodelta 1890, arkkitehtina Sebastian Gripenberg.
- 15) Myös Kruununhaassa on jugend -kortteleita. **Meritullinkatu 9/Rauhankatu 3** on Usko Nyströmin suunnittelema (1905).
- 16) Kruununhaan pohjoisosan kivitaloista monet ovat 1890–1910-luvuilta. Puinen **Ruiskumestarin talo** on vuodelta 1818 (www.hel.fi/kaumuseo).
- 17) Snellmaninkatu päättyy pohjoisessa Gustaf Nyströmin suunnittelemaan **Fysiologian laitokseen** (1906).
- 18) C. L. Engelin eri tarkoituksiin piirtämät nykyiset **yliopistorakennukset** Unioninkadun molemmin puolin (talot 37 ja 38) ovat 1820–30-luvuilta.
- 19) Engelin suunnittelema **Pyhän kolminaisuuden kirkko** vuodelta 1827 on Helsingin ortodoksista kirkoista vanhin.
- 20) **Valtionarkiston** on suunnitellut G. Nyström (1890). Julkisivun yläpuolella **3 geniusta** (www.taidemuseo.hel.fi).
- 21) Myös aatelittomien **Säätytalo** on Nyströmin suunnittelema (1891). Sisäänkäynnin yläpuolella on **Aleksanteri I ja Porvoon valtiopäivät 1809**.
- 22) **Senaatintorista** tuli uuden pääkaupungin keskus. C.L. Engel suunnitteli itäpuolen Senaatin palatsin (Valtioneuvosto), valm. 1822, Tuomiokirkon, 1852, länsipuolen Yliopiston päärakennuksen, 1832 ja sen pohj. puolisen Yliopiston kirjaston, 1844. Engel myös korotti ja uudisti torin etelälaidan (kaupungintalokorttelin) 1700 -luvun rakennuksia.
- 23) Th. Höijerin (1843–1910) piirtämässä **Grönqvistin talossa** (Fabianin- ja Kluuvikatujen välissä) oli valmistuessaan 1882 vesiklosetti, senaatin määräysten vastaisesti.
- 24) **Kappeli** oli 1800-luvun alkupuolella vasikkapaimenen, latinaksi *pastor*, maidonmyyntikoju. Ravintolarakennus valmistui 1867.
- 25) Uusrenessanssin entinen **Wasa Aktiebankin kulmatalo**, Grahn, Hedman ja Wasastjerna, 1899.
- 26) **Bulevardin/Erottajan kulmatalo** (Rake), Lars Sonck, 1913
- 27) Entinen hautausmaa ”**Ruttopuisto**” eli **Vanha kirkkopuisto**, ks. opastaulu pääportin vieressä.
- 28) Yrjö Liipolan veistos **Tellervo, Tapion tytär** (1928) tunnetaan myös nimellä Diana. Puistikko on viralliselta nimeltään **Kolmikulma**.
- 29) **Iso Roobertinkatu** muutettiin kävelykaduksi 1983. Vanhimmat rakennukset ovat 1880-luvulta, kuten **Annankadun kulmatalo**, Höijer ja Nyström.
- 30) 1870-luvulla alun perin venäläiseksi varuskuntateatteriksi valmistuneessa **Aleksanterin teatterissa** toimi myös Kansallisooppera 1918–93.
- 31) **Hietalahden halli**, S. A. Lindqvist, 1904. Torin itälaidalla entinen **Teknillinen korkeakoulu**, F. A. Sjöström, 1877.
- 32) Bulevardin toisella puolella **Sinebryhoffin taidemuseo** (www.sinebryhoffintaidemuseo.fi), 1842, ja entiset **olutpanimorakennukset** 1870- ja -80 -luvuilta.
- 33) **Hietalahden telakkatoiminta** alkoi 1860-luvulla.
- 34) **Eiran** kaupunginosan syntymisen taustana ovat 1800-luvun lopun puutarhakaupunkiaatteen ja Camillo Sitten keskiaikaa ihannoiva kaupunkiteoria. **Engelin aukion lähirakennukset** ovat pääosin 1910-luvulta, poikkeuksena Norjan suurlähetystö. Eteläpuolella on **Juhani Ahon** patsas (Aimo Tukiaisen, 1961).
- 35) **Eiran sairaala**, Lars Sonck, 1905.
- 36) **Agricolan kirkko**, Lars Sonck, 1935.
- 37) Uusgoottilainen **Johanneksen kirkko**, A.E. Melander, 1891.
- 38) **Topelius ja lapset**, Ville Vallgren, 1909.
- 39) **Design-museo** (Taideteollisuusmuseo) on G. Nyströmin alun perin kouluksi piirtämä (1895).
- 40) **Suomen rakennustaiteen museosta** (M. Schjerfbeck, 1899) voit hakea lisätietoa mm. jugendista (www.mfa.fi).
- 41) Kaartinkujan eteläpuolinen tiilinen **Kaartin maneesi**, A. H. Dalström, (1877) liittyy 1822 valmistuneeseen C. L. Engelin piirtämään **Kaartin kasarmiin** (jonka pääjulkisivu Kasarmintorilla).
- 42) **Helsingin observatorio**, C. L. Engel, 1834
- 43) **Haaksirikkoiset**, Robert Stigell (1898)
- 44) **Saksalainen kirkko** valmistui 1864. Myöhemmin tornia on korotettu ja lisäosa rakennettu. Huomaa myös läheiset **muistokivet** (3 kpl). *Taluta Laivasillankadun pyörätielle*.